

งานประชุมวิชาการระดับชาติด้านบริหารธุรกิจ ครั้งที่ 8
วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2564

BUSINESS
CONFERENCE 2021

The 8th
Business transition to the new normal

ประกาศมหาวิทยาลัยแม่โจ้

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาผลงานของการจัดประชุม
วิชาการระดับชาติ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เพื่อให้การดำเนินการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านบริหารธุรกิจ
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาผลงานของการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร	บุญมาก
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิตกรณ	ฉนิตเบญจสิทธิ์
๓. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์	สมยานะ
๔. รองศาสตราจารย์ ดร.กัญจณา	ดิษฐ์แก้ว
๕. รองศาสตราจารย์พรพนนุช	ชัยปิ่นชนะ
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกฤษ	ธาราพิทักษ์วงศ์
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชพร	ศิริโกศากิจ
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญพัทธ์	กล่อมฉงเจริญ
๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กริช	สมกันธา
๑๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา	สุระ
๑๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตตินุช	ชุลิกาวិทย์
๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชญา	แว่นแก้ว
๑๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศรา	สุกเพชร
๑๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชมกร	ไชยประสิทธิ์
๑๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา	ชะโลมกลาง
๑๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ	ชัยบุญศรี
๑๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยศ	สัมฤทธิ์สกุล
๑๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร	ทิพย์ศรี
๑๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทียน	เลรามัญ
๒๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หัตพงษ์	อวิโรธนานนท์
๒๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกร	สิริสุคันธา
๒๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์...	

๒๒.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์	ชลประเสริฐสุข
๒๓.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรลักษณ์	สัจจะวาที
๒๔.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพรรณ	เนตรประดิษฐ์
๒๕.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร	วรรณสถิตย์
๒๖.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาพรรณ	ไชยานนท์
๒๗.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา	ศรีนฤวรรณ
๒๘.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เผด็จ	ทุกข์สุญ
๒๙.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษนิศา	เดชเถกิง
๓๐.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดลยา	ไชยวงศ์
๓๑.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาณวิน	สงเคราะห์
๓๒.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชเนีย	บังเมฆ
๓๓.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิยะดา	ชัยเวช
๓๔.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภา	วรุณกุล
๓๕.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรา	คณะสุวรรณ
๓๖.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริกุล	ตุลาสมบัติ
๓๗.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวี	ปานชาง
๓๘.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณนิภา	สือชารัมย์
๓๙.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดอนอม	ตันเจริญ
๔๐.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัทยา	ตันจันทร์พงศ์
๔๑.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพร	คุณวิจิต
๔๒.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อายุส	หยุดเย็น
๔๓.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิรวัดมน	ชมระกา
๔๔.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทริกา	มณีพันธ์
๔๕.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉัตร	ชูชื่น
๔๖.	อาจารย์ ดร.จิรายุ	หาญตระกูล
๔๗.	อาจารย์ ดร.จักรกฤษ	เดโช
๔๘.	อาจารย์ ดร.ชนัดดา	คิวิเมษธรรม
๔๙.	อาจารย์ ดร.ชไมพร	รัตนเจริญชัย
๕๐.	อาจารย์ ดร.ชัชชัย	สุจริต
๕๑.	อาจารย์ ดร.ณัฐฉิณี	ธรรมปัญญา
๕๒.	อาจารย์ ดร.ดวงนภา	สุขะหุด
๕๓.	อาจารย์ ดร.ธนศักดิ์	ตันตินาคม
๕๔.	อาจารย์ ดร.นทีทิพย์	สรรพทานนท์

๕๕. อาจารย์...

๕๕. อาจารย์ ดร. นิตติศักดิ์	เจริญรูป
๕๖. อาจารย์ ดร. เบญจวรรณ	สุจริต
๕๗. อาจารย์ ดร. ปิติมา	ติศกุลเนติวิทย์
๕๘. อาจารย์ ดร. พนมพร	เฉลิมวรรณ
๕๙. อาจารย์ ดร. วลภา	วงศ์จันทร์
๖๐. อาจารย์ ดร. สายัณห์	อุ่มนันท
๖๑. อาจารย์ ดร. สุมนา	ลาภาโรจน์กิจ
๖๒. อาจารย์ ดร. โสภา	เกสัชพิพัฒน์กุล
๖๓. อาจารย์ ดร. อภิวัฒน์	อายุสุข
๖๔. อาจารย์ ดร. อัจฉราพร	แปลงมาลัย
๖๕. อาจารย์ ดร. อุกฤษณ์	มารังค์
๖๖. อาจารย์ ดร. อรุณี	ยศบุตร
๖๗. อาจารย์ ดร. ศักดิ์ชาย	จันทร์เรือง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓

(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระพล ทอมา)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มอบใบประกาศนียบัตรนี้ไว้เพื่อแสดงว่า
บทความเรื่อง

การศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กรณีศึกษาชุมชนบ้านไร่กว้าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

.....
โดย
รสรร พัทธ์สาลี, ฤดีมาศ ลิ้มเทียมรัตน์, ลักณาวัลย์ รูปทอง
.....
วรัสสร่า ประยูรอนุเทพ, มนัสสินี บุญมีศรีสง่า.....

●●> ได้รับการพิจารณาเข้าร่วมนำเสนอผลงานทางวิชาการ <●●

ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านบริหารธุรกิจ ครั้งที่ 8

“BUSINESS TRANSITION TO THE NEW NORMAL”

ให้ไว้ ณ วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2564

รองศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร บุญมาก
คณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สารบัญ

หน้า

39.	การศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่พึงประสงค์เพื่อการเป็นผู้นำยุค 4.0 ในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ <i>:นันทน์ภัส จันท์เอี่ยม เชษฐธิดา กุศลาไสยานนท์ และ ธัญญาทิพ พิซิตการคำ</i>	576
40.	การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการพิการในเขตภาคเหนือที่ประสบความสำเร็จ <i>:ธีรโชติ ถาวรวงศ์ มาณวิน สงเคราะห์ ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล และ อรุณี ยศบุตร</i>	593
41.	การศึกษาพฤติกรรมกรจําหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการในอำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต ตามแนวทางปกติใหม่ <i>:ปฐมภรณ์ ปูทอง นนทชัย ปานรักษ์ และ พัชรนันท์ เฟื่องคำ</i>	610
42.	การศึกษารูปแบบการสื่อสารทางการตลาดที่ปรากฏในเกมอีสปอร์ต E-sports : กรณีศึกษาเกมส์ ROV (Arena of Valor) <i>:อธิพัชร์ อัครนนท์ชูวงษ์ กฤตนิย อุดเลิศ โภคย์ ศรีภูมิ และ พิทักษ์ ศิริวงศ์</i>	622
43.	การศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านไร่ กว้าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี <i>:วรัศ سرا ประยูรอนุเทพ รสธร พิทักษ์สาสิ ฤติมาศ ลิ้มเทียมรัตน์ ลัคนาวินัย และ มนัสสินี บุญมี ศรีสง่า</i>	634
44.	การสร้างตัวแบบสำหรับการคัดกรองผู้ป่วยโรคหัวใจขาดเลือดด้วยเทคนิคการทำเหมืองข้อมูลของ โรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น <i>:เกลินี ทมื่นไธสง อนุพงศ์ สุขประเสริฐ และ อนุพงศ์ สุขประเสริฐ</i>	651
45.	การสร้างมูลค่าเพิ่มและห่วงโซ่อุปทานด้านวัตถุดิบของฟาร์มเกษตรอินทรีย์ กรณีศึกษา: ไร่โชติวัน Aloe Vera Organic Farm อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา <i>:นริษา ปรางค์สมจิตร พิทักษ์ ศิริวงศ์ ชลิตา ชูสกุล ธนพร ตันวิเชียร และ เมธาสิทธิ์ สิงหรา ณ อยุธยา</i>	665
46.	ความเต็มใจจ่ายสำหรับซื้อผลิตภัณฑ์กันยุงจากสมุนไพรไทยเพื่อสัตว์เลี้ยง <i>:กนกวรรณ ชูรัตน์ และ ธีระวัฒน์ จันทิก</i>	680
47.	ความต้องการด้านการบริโภคของประชาชนที่อาศัยอยู่ที่ตำบลคลอง จ.ภูเก็ต <i>:ปราการ ไภยธรรานนท์ วิชชุดม์ เตราชูสงค์ และ ภาวีกา ขุนจันทร์</i>	696
48.	ความต้องการทักษะเพื่อการพัฒนางานในอนาคตของนักบัญชี <i>:นภานท์ หอมสุด และ วรานนท์ ทรายทอง</i>	708
49.	ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าตลาดที่ดินเปล่า <i>:วาสนา ดวงดี และ ชูชาติ เตชะโพธิ์วิรุณ</i>	720
50.	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรกับวิธีการจัดการต้นทุน ของธุรกิจ SMEs <i>:กรรณิกา บัวทองเรือง จิรัชญา บุญช่วย ศุภพิชญาน์ บุญเกื้อ และ ศิววงศ์ เพชรจุล</i>	735

การศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กรณีศึกษาชุมชนบ้านไร่กร่าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

รสรุ พัทธ์ศาสตร์¹ ฤดีมาศ ลิ้มเทียมรัตน์² ลลิตาวิณย์ ธูปทอง³ วร็สรุา ประยูรอนุเทพ^{4*}

มนัสสินี บุญมีศรีสง่า⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาชุมชนบ้านไร่กร่าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านไร่กร่าง และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนบ้านไร่กร่าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และออกแบบวิจัยเป็นแบบกรณีศึกษา (case study) ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 15 คน ผู้ศึกษาวิจัยเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน และผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสรุปประเด็นการสัมภาษณ์และอภิปรายผลโดยการสังเคราะห์เชิงประเด็น (Analysis content) ผลการศึกษวิจัย พบว่าชุมชนมีศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยวและด้านการบริหารจัดการที่ยังไม่ดีพอ ผู้ศึกษาวิจัยได้พบปัญหาของชุมชนและได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนี้ 1) ด้านทรัพยากรบุคคล คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือและยังขาดทักษะที่จะนำมาใช้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว การแก้ไขคือ ทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความเชื่อมั่นว่าการท่องเที่ยวจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นและยังพัฒนาด้านเศรษฐกิจซึ่งส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้มากขึ้น 2) ด้านการบริหารจัดการ การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึงเนื่องจากการจัดสรรนักท่องเที่ยวไม่ครอบคลุมและปัญหาด้านการรองรับนักท่องเที่ยวไม่มีความเข้มงวด การแก้ไขคือ กรณีที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มคณะ ต้องจ่ายค่าเช่าสถานที่และค่าเข้าร่วมกิจกรรมแบบเหมา กรณีที่ 2 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเอง หากไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมให้จ่ายเพียงแต่ค่าเช่าสถานที่ 3) ด้านการสื่อความหมาย คนในชุมชนขาดทักษะด้านการสื่อความหมายที่ดี ไม่มีความกล้าแสดงออก การแก้ไขคือ มีการวางแผนลำดับการบรรยายเน้นบรรยายเกี่ยวกับสาระสำคัญเป็นหลัก 4) ด้านภูมิทัศน์ การออกแบบสิ่งก่อสร้างยังไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ การแก้ไขคือ ปรับภูมิทัศน์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในพื้นที่และควรมีการจัดการพื้นที่ให้สะอาดเรียบร้อยให้เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : ศักยภาพชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

^{1*, 2, 3, 4*} นักศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร, โทร: 094-951-7713, E-mail :Gimmii.04260342@gmail.com

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

หมายเลขโทรศัพท์, 083-1326589, E-mail: manassinee@ms.su.ac.th

The research on studied potential of community to develop into cultural Tourism . Case study of Baanraikrang community , Baanlad district , Petchaburi province

Rossathorn Phituxsalee ¹ Ruedeemas Limtiamrat² Lukkanawan Thoobthong ³

Waratsara Prayoonanutep^{4*} Manassinee Boonmeesrisa-nga⁵

Abstract

The research on studied potential of community to develop into cultural Tourism . Case study of Baanraikrang community, Baanlad district, Petchaburi province was aimed to study potential of Baanraikrang community Baanlad district and study the issues and solutions the problem to develop into cultural Tourism. This study employed qualitative methods ,this research design for case study. This research choose specific people for interview, there are 15 people who give us interview. Information were kept by in-depth interviews then were analyzed and discuss by content analysis approach. Researchers found the problems of community and suggested the course to solve the problems 1) Human Resources, people in the community don't cooperate and lack essential skills to develop their community as a tourist attraction. The solution is make people there realize about importance and benefits of Tourism, To build confidence that tourism is a tool for improving life in the community, and also improving community's economy and make people have more incomes. 2) Management, distribution of income is not thoroughly because distribution of tourists not good enough and community also have support issue. The solution is 1.Groups of tourists must pay admission charge and activities charge. 2.Ordinary tourists, if they don't join any activity ,they can pay just admission charge. 3.The meaning, people in community lack of a good communication skill and they don't brave to present. Solution, Have a plan for presentation and emphasis in the story of culture community.4.Landscape, construction design don't appreciate with the environment and people lack of management skill of tourism area. Solutions, improve the construction to be appropriate for the environment and always manage of tourism area to be clean and appropriate for tourists attractions.

Keywords: About management , should change tourists allocation model and make a better Income distribution.

^{1,2,3,4*} Faculty of management Science of Silpakom University., 094-951-7713,
Gimmii.04260342@gmail.com

Manassinee Boonmeesrisa-nga Assistant professor, Ph.D.,Faculty of management Science of Silpakom University.,083-132-6589

บทนำ

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ในปี 2562 การท่องเที่ยวสร้างรายได้กว่า 1 ล้านล้านบาท และมีความสามารถในการแข่งขัน อยู่ในอันดับที่ 31 จาก 136 ประเทศ (Travel & Tourism Competitiveness Report 2019, World Economic Forum) แสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว, 2561) และกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำเสนอทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของปี 2563 ไว้ว่า “อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังคงได้รับความไว้วางใจให้เป็นฟันเฟืองหลักที่สำคัญในการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ” (แผนทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว, 2563)

ปัจจุบันกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังคงต่อยอดแผนการตลาดของปี 2562 ที่เน้นไปยังเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำ และผลักดันการกระจายรายได้สู่การท่องเที่ยวเมืองรอง ให้เดินทางได้ทุกฤดูกาล และยังคงเน้นย้ำเรื่องของความเข้มแข็งวิถีไทย ผ่านประสบการณ์จริง เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีแนวโน้มสนใจทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีถิ่นเพิ่มมากขึ้น ทำให้รัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำ มุ่งเน้นสร้างรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนมีส่วนร่วมร่วมกับภาครัฐ สอดคล้องกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์โอท็อป เปลี่ยนการผลักดันขายสินค้า ออกจากชุมชนเพียงด้านเดียว สู่การเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ตามความต้องการ โดยใช้ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งดึงดูด ชุมชนไม่ต้องแข่งขันนำผลิตภัณฑ์ออกไปขายภายนอก สร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและใช้จ่ายเงินในชุมชน รายได้จะกระจายอยู่ในชุมชน เป็นการสร้างความเข้มแข็ง และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจภายในชุมชนอย่างแท้จริง จึงมีการจัดตั้งโครงการชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปนวัตกรรม (ทวีป บุตรโพธิ์, 2561)

จังหวัดเพชรบุรีเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้เข้าร่วมโครงการชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปนวัตกรรม (วสันติพรพรฯ จำเริญนุสิต, 2561) เนื่องจากมีภูมิประเทศที่แตกต่างกันออกไปทำให้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรด้านวัฒนธรรม เช่น งานพระนครคีรีที่จัดขึ้นปีเพื่อเป็นการให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ของเมืองเพชร โดยเฉพาะพระนครคีรีมีมรดก ศิลปวัฒนธรรมที่สืบมาจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนเผยแพร่สิ่งดีงามต่างๆของจังหวัดให้เป็นที่ชื่อเสียงมากขึ้น ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ต้นตาลที่เป็นต้นไม้คู่บ้านคูเมืองของคนเพชร ทั้งยังเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรีมาอย่างช้านาน และมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในจังหวัด นับเป็นที่มาแห่งภูมิปัญญาที่สั่งสมสืบทอดมาหลายชั่วอายุ บ้านไร่กว้างเป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีการทำตาลโดนดด้วยภูมิปัญญาดั้งเดิม ชัยยังมีเอกลักษณ์ในเรื่องของวิถีชีวิตที่โดดเด่น จนได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปนวัตกรรม และชุมชนบ้านไร่กว้างยังเป็นอีกหนึ่งชุมชนที่กำลังเริ่มต้นทำการท่องเที่ยว จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านไร่กว้าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านไร่กว้าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านไร่กว้าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่ 1 แนวคิดด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็น คือ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวหรือศักยภาพในตัวเองด้านการท่องเที่ยว และความพร้อม ด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ซึ่งคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวหรือศักยภาพในตัวเอง ด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว จะทำให้เห็นถึงความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวหรือเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวสูงย่อมจะมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวต่ำ ฉะนั้นโอกาสในการพัฒนา ย่อมมีมากกว่าด้วยเช่นกัน (วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์, 2550)

ดังนั้น การจัดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ โดยการพิจารณาคุณลักษณะในด้านต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวมาเป็นตัววัดศักยภาพออกมา แล้วนำมาเปรียบเทียบกับในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด เพื่อจัดลำดับความสำคัญของศักยภาพที่มีอยู่ ซึ่งทำให้การเลือกสรรแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งขึ้นมา เพื่อพัฒนาตามลำดับก่อนหลังได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับข้อจำกัดด้านบุคลากร เครื่องมือ และงบประมาณที่พึงมี แนวคิดในการจัดศักยภาพ หรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มีการพิจารณาจากองค์ประกอบใหญ่ๆ ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่เป็นประวัติศาสตร์ ซึ่งนับเป็นคุณค่า หรือความสำคัญที่มีอยู่ จะยังผลให้ เป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว
2. ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งหรือส่วนประกอบของสถานที่แห่งนั้นในการต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ที่จะเลือกเดินทางมาสู่สถานที่แห่งนั้นๆ

ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว (ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร, 2542) ได้แบ่งปัจจัยสำคัญซึ่งนำมาเป็น เครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวรวม 4 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยจุดใจหลักของการท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น 3 ชนิดคือ

- ปัจจัยจุดใจหลักด้านธรรมชาติ (natural assets)
- ปัจจัยจุดใจด้านประวัติศาสตร์และศาสนา (historical and religious assets)

- ปัจจัยจุดใจด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น (contemporary human product)
2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจจากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์อันเป็นเอกลักษณ์ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสะท้อนท่าที พฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน โจทย์ผู้ร้าย ภัยธรรมชาติและการเมือง
 3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกสบายที่ได้มาตรฐานในเรื่องที่พัก อาหารที่ บริการนักท่องเที่ยว การติดต่อเข้าใจในภาษา การให้ข่าวสารและประชาสัมพันธ์
 4. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ซึ่งต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ทางน้ำ ทางอากาศที่ สะดวกสบาย บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งโสโครก ระบบสื่อสารโทรคมนาคม

แนวที่ 2 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการให้ความรู้และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม โบราณสถาน ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี (ชูเกียรติ นพเกตุ, 2542; วรรณ วรชานิช , 2546; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น.283)

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา 2548, น.288) ประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ

1. ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
2. โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่างๆ
3. งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมทั้งซากปรักหักพัง
4. ศิลปะ ทัศนกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก
5. ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา
6. ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ
7. ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา
8. วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร
9. ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ
10. ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

แนวคิดที่ 3 แนวคิดด้าน 6A's

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นอุตสาหกรรมที่เป็น เอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่น ๆ แล้วยังมีลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งคือ อุตสาหกรรมที่ไร้ตัวตน กล่าวคือ การท่องเที่ยวเป็นการรวมตัวของอุตสาหกรรมอื่นๆ อย่างน้อย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ที่พัก (Accommodation) หมายถึง สถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้คนเดินทางหรือ

นักท่องเที่ยวได้เข้าพัก พร้อมการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งปัจจุบันธุรกิจที่พักได้พัฒนาเรื่อยมา โดยมีรูปแบบการจัดบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าอย่างสูงสุด มีการบริหารงาน ในระบบเครือข่ายทั้งในรูปแบบของเครือข่ายท้องถิ่นและเครือข่ายระหว่างประเทศมากขึ้น ทั้งนี้การ พัฒนาธุรกิจที่พักรูปแบบต่าง ๆ ยังเป็นแรงผลักดันให้มีการแข่งขันกันสูงขึ้นทั้งในระบบมาตรฐานการ บริการที่สูงขึ้น และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่การกับบริหารจัดการที่เอื้อประโยชน์ต่อ นักท่องเที่ยว ระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติ และมีความยั่งยืนของการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

2. การคมนาคม (Accessibility) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญเนื่องจากมีบทบาทใน

การเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งการคมนาคมในปัจจุบันได้ถูก พัฒนาให้สามารถตอบสนองการเดินทางท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบเช่น ธุรกิจการบิน การเดินเรือ และ การคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ รถโดยสารรถไฟ รถไฟฟ้า เป็นต้น

3. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้

นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวได้ เช่น สิ่งดึงดูดใจประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ภูเขา ไม้ตก เกาะ แม่น้ำ หาดทราย ฯลฯ สิ่งดึงดูดใจประเภทวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง งานแห่เทียนพรรษา เป็นต้น ซึ่งสิ่งดึงดูดใจนี้หมายถึง รวมถึง สิ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงหรือมีความโดดเด่นและเป็น ที่สนใจกว่าแหล่งอื่น ๆ เช่น ทะเล หมอก ทะเลแหวก บ่อผ้าปูร้อน เป็นต้น

4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) หมายถึง สิ่งที่ดีขึ้นเพื่อให้เอื้อประโยชน์และ

อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า ฆ่าประปา โทรศัพท์ แผนที่ อินเทอร์เน็ต ศูนย์ ให้บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว เป็นต้น

5. กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว (Activity) หมายถึง ผลผลิตขั้นทางการท่องเที่ยวที่

ถูกสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น โดยรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ จะแตกต่างกัน ตามประเภทของแต่ละ แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การเดินป่า การนั่งช้าง การดูนก ฯลฯ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล เช่น การดำน้ำ การตกปลา เป็นต้น นอกจากนี้องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านที่กล่าวมาข้างต้น องค์การการค้า

โลก, Collier & Harraway (1997) และ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542, อ้างถึงใน ธงชัย ภูวนาถวิจิตร, 2553) ได้ กล่าวถึง องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่งคือ

6. การบริการจัดการเสริมในแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary service) เป็นปัจจัยสำคัญอีก

ประการหนึ่งที่เอื้อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยการบริหารจัดการ และการปฏิบัติการซึ่งหมายรวมถึงเรื่องตลาด ระบบข้อมูลข่าวสาร การประสานงาน การส่งเสริมการ ท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว นโยบายการท่องเที่ยว การวางแผนอำนวยความสะดวกเพื่อจัดการการ ท่องเที่ยวและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของนักท่องเที่ยว

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของชุมชนบ้านไร่กร่าง อำเภอบ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สามารถแบ่ง วิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และแนวคิด ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการสร้างแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง มีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้นำชุมชน คนในชุมชน ผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่ และ นักท่องเที่ยว โดย แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ที่มีส่วนร่วมในพื้นที่บ้านไร่กร่าง ส่วน ที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และศักยภาพของพื้นที่ชุมชนบ้าน ไร่กร่าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี แบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ทฤษฎีสามเส้า

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ของแต่ละบุคคลในภาพรวม เพื่อนำมาประเมินศักยภาพของชุมชน และนำมาสรุปประเด็นเนื้อหา เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้เครื่องบ่งชี้องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 6A's (J. Pelasol, 2555) และ องค์ประกอบของการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งหมด 10 ด้าน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้ทฤษฎี สามเส้าในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยและอภิปราย

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยผู้ศึกษาวิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของชุมชนบ้านไร่กร่าง

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านไร่กร่างเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ ศึกษาวิจัยจึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านไร่กร่างตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

1. ประวัติและที่ตั้งของชุมชนบ้านไร่กร่าง อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

ชุมชนบ้านไร่กว้างตั้งอยู่ในเขตการปกครองของตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ในอดีตมีสภาพเป็นป่าเขาลำเนาไพร ต่อมาเมื่อมีคนอพยพเข้ามาบุกเบิกกลางพื้นที่ป่าเพื่อให้มีพื้นที่ทำเกษตรกรรม จนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้ทรงเสด็จประกาศเลิกทาส คนในพื้นที่จึงรวมตัวกันจัดตั้งเป็นชุมชน เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่ตรงนี้มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ดี มีห้วย และหนองน้ำไหลผ่านนอกจากนั้นยังเต็มไปด้วยต้นตาลและต้นไม้ใหญ่ โดยเฉพาะต้นกร่างซึ่งเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน และมีการปกครองกันเองโดยคัดเลือกหัวหน้าขึ้นมาปกครอง เรียกว่า "พ่อบ้าน" (ธนาวุฒิ ศุภางค์รัตน์, 2563: ออนไลน์)

ชุมชนบ้านไร่กว้างมีพื้นที่ติดกับถนนสายหลักที่ออกสู่นนเพชรเกษม ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ชุมชนบ้านไร่กว้างมีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกพืชทุกชนิด สภาพอากาศส่วนใหญ่มีอากาศร้อนและมีฝนประปราย (ไทยตำบลต่อทคอม, 2558: ออนไลน์)

2. สภาพปัจจุบันของชุมชนบ้านไร่กว้าง อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

สภาพปัจจุบันของชุมชนบ้านไร่กว้าง คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา เนื่องจากพื้นที่ของชุมชนบ้านไร่กว้างเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเหมาะแก่การเพาะปลูกทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีทั้งการปลูกพืชเชิงเดี่ยว การทำเกษตรผสมผสาน เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ รวมไปถึงการทำนาปีนาปรัง โดยมีความแตกต่างกันคือ นาปี เป็นข้าวนาฝนที่ปลูกในฤดูการทำนาปกติ สำหรับนาปรัง เป็นข้าวที่ปลูกนอกฤดูการทำนาปกติ นอกจากนี้สภาพของชุมชนยังอุดมไปด้วยต้นตาลโตนคนในชุมชนจึงนิยม นำผลผลิตจากต้นตาลมาใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการป็นเก็บน้ำตาลจากต้นตาล การนำผลตาลมาขาย นอกจากนั้นยังมีแหล่งเรียนรู้ที่เรียกว่า “แหล่งการเรียนรู้ ทุ่งนาป่าตาล บ้านไร่กว้าง” เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับต้นตาล และการทำตาลที่ทำกันมาอย่างยาวนาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่โดยมีผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน คนในชุมชน จำนวน 5 คน ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ จำนวน 5 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 4 คน มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้นำชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการพาชุมชนเข้าสู่การท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์พบว่าแรกเริ่มชุมชนบ้านไร่กว้างเป็นเพียงแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการทำตาลโตน โดยเรียนรู้เกี่ยวกับการทำน้ำตาลโตน การทำอาหารพื้นบ้านที่ใช้วัตถุดิบจากตาลโตน การทำจักสานจากใบตาล เป็นต้น ซึ่งเริ่มจากการให้ความรู้แก่นักเรียนที่เข้ามาทัศนศึกษา ต่อมาด้วยความสนใจจากสื่อต่างๆ เช่น รายการทีวี ละคร จึงทำให้ชุมชนบ้านไร่กว้างเป็นที่รู้จักมากขึ้น และเมื่อสามปีที่ผ่านมามีโครงการ OTOP นวัตกรรมเข้ามาสนับสนุนจึงทำให้ชุมชนบ้านไร่กว้างมีต้นทุนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการจัดการแบ่งพื้นที่การท่องเที่ยวเป็นฐานความรู้ซึ่งในแต่ละฐานมีการให้ความรู้ที่แตกต่างกันออกไป

จุดเด่นของชุมชนบ้านไร่กว้างคือคนในชุมชนยังคงดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่มีการประกอบอาชีพทำตาลโตน รวมไปถึงการนำผลผลิตจากตาลโตนมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น แกงหัวโตนด ย่าหัวโตนด ขนมตาล หรือไม่ว่าจะเป็นงานจักสานต่างๆที่ยังคงเป็นมรดกสืบทอดมาถึงปัจจุบันนี้

“โดยเริ่มจากกลุ่มสมชายต้องการสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้การทำตาลโตนดให้แก่เด็กๆ ในชุมชน และละแวกใกล้เคียงได้เข้ามาเรียนรู้”

ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1 (29/02/2563)

ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านไร่กว้าง

จากการเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้ระบุถึงปัญหาและอุปสรรค ดังต่อไปนี้

- ด้านตัวบุคคล

คนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ความสนใจของคนในชุมชนจึงยังไม่มากพอที่จะให้ความสำคัญในการเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ขาดทักษะในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะความเป็นผู้นำ และ ทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นต้น เมื่อขาดทักษะเหล่านี้ ทำให้การสื่อสารของแต่ละฝ่ายเกิดความไม่เข้าใจกัน

- ด้านสภาพแวดล้อม

ชุมชนบ้านไร่กว้างเป็นชุมชนขนาดเล็ก เส้นทางสายสัญจรจึงไม่เอื้ออำนวยต่อการนำรถทัวร์เข้ามาในชุมชน นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านสาธารณูปโภคที่ยังไม่ได้มาตรฐาน เช่น ห้องสุขาไม่ได้รับการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และมีขยะที่ยังไม่ได้รับการจัดการที่ดี สาเหตุเหล่านี้จึงทำให้ภาพลักษณ์ของชุมชนควรได้รับการปรับปรุง

- ด้านเศรษฐกิจ

ชุมชนมีระบบการจัดการรายได้ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เนื่องจากมีความไม่ทั่วถึงของการกระจายรายได้ภายในชุมชน เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังชุมชน ทางชุมชนได้มีการจัดสรรนักท่องเที่ยวไปยังฐานกิจกรรมต่างๆ โดยใช้วิธีการเวียนฐานจนครบทุกฐาน แต่จากการสัมภาษณ์พบว่านักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมแค่บางฐาน ทำให้ฐานที่ไม่มีนักท่องเที่ยวขาดรายได้

2. ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านไร่กว้างแต่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

คนในชุมชนให้ความคิดเห็นว่าการใช้จุดเด่นเรื่องการทำตาลโตนดแบบดั้งเดิมมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและเกิดความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเอง คนในชุมชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเกี่ยวกับอาชีพและวิถีชีวิตของตน แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความกังวลว่าวัฒนธรรมเหล่านี้จะหายไปเนื่องจากบุคคลที่สามารถทำตาลโตนดได้มีจำนวนลดน้อยลง นอกจากนี้คนในชุมชนยังต้องการให้มีการพัฒนาด้านพื้นที่และด้านกิจกรรมให้มีความหลากหลายมากขึ้น

“เห็นคนมาเที่ยวก็ดีใจ ชอบที่นักท่องเที่ยวสนใจเรื่องการทำตาล แต่ก็กลัวว่าวิถีดั้งเดิมพวกนี้จะหายไป เพราะคนที่ปั่นตาลได้นั้นมีน้อยลง”

ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 3 (29/02/2563)

3. ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านไร่กว้างที่ใช้พื้นที่ของตนเองเป็นส่วนหนึ่งในการทำแหล่งท่องเที่ยวโดยมีหน้าที่ดูแล

รับผิดชอบและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยว

ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ยินดีกับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวและพร้อมให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมแต่ยังมีปัญหาด้านการสื่อความหมายเนื่องจากคนในชุมชนยังไม่มีควมกล้าแสดงออก จึงทำให้คนในชุมชนไม่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของตนเองได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้การจัดสรรนักท่องเที่ยวยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทำให้การกระจายรายได้ยังไม่ทั่วถึง ส่วนในด้านการพัฒนา ผู้รับผิดชอบในบางพื้นที่ต้องการให้มีสาธารณูปโภคไว้รองรับนักท่องเที่ยว และต้องการปรับภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่

“ดีใจว่าเรามีให้คนอื่นได้มาเที่ยว ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและการท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่”

ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 5 (29/02/2563)

4. นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนบ้านไร่กว้าง

นักท่องเที่ยวประทับใจที่ได้สัมผัสวิถีชีวิตที่แท้จริงของคนในชุมชนจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น การจักรสานปลาตะเพียน การทำน้ำตาลโตนด และประทับใจน้ำตาลสดที่เป็นอาหารพื้นถิ่น เนื่องจากน้ำตาลสดที่นี้เป็นผลผลิตจากต้นตาลโดยตรง ทำให้ได้สัมผัสถึงรสชาติและความแท้ของน้ำตาลโตนด ในส่วนของคำแนะนำ ได้ให้ความคิดเห็นว่าควรเพิ่มเติมในการชี้แจงรายละเอียดให้ชัดเจนก่อนเริ่มกิจกรรม ควรสร้างจุดเด่นของแต่ละสถานที่ที่น่าสนใจและมีการสื่อความหมายรูปแบบกิจกรรมให้ชัดเจนมากขึ้น

“ชอบน้ำตาลสดของที่นี่ เพราะว่าเป็นน้ำตาลแท้จากต้น ถ้ามาเที่ยวเพชรบุรีจะต้องมาลองชิม ในส่วนของคำแนะนำคิดว่าควรมีการชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมให้ชัดเจนก่อนเริ่ม”

ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 9 (15/02/2563)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวคำถามการวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งหมด 10 ข้อ (เที่ยงกานต์ นามวงศ์, 2552)

ตารางที่ 1

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อ	องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ด้านที่มี	ด้านที่ไม่มี
1	ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น		✓
2	โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่างๆ		✓
3	งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมทั้งซากปรักหักพัง	✓	
4	ศิลปะ ทัศนกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก	✓	
5	ศาสนา รวมถึงพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา	✓	
6	ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ	✓	
7	ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา	✓	
8	วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการ	✓	

	รับประทานอาหาร	
9	ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ	✓
10	ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น	✓

สรุปและอภิปราย

จากการวิเคราะห์และการลงพื้นที่ ผู้ศึกษาวิจัยสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ด้านศักยภาพของชุมชนบ้านไร่กร่าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดเรื่ององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 6A's (J. Pelasol, 2555) ในการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนบ้านไร่กร่าง ได้ผลสรุปดังนี้

1. ความดึงดูดใจ (Attraction) ชุมชนบ้านไร่กร่างมีธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจ เนื่องจากมีปาดาลที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ รายล้อมไปด้วยทุ่งนาที่เป็นอาชีพเกษตรกรรมหลักของคนในชุมชน พื้นที่ในชุมชนมีบรรยากาศที่สงบและร่มรื่น นอกจากนี้ยังมีด้านประวัติศาสตร์และศาสตร์ศาสนาเกี่ยวกับพิธีกรรมไหว้เตาตาล ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ตามความเชื่อของคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพทำตาลโดนด โดยพิธีไหว้เตาตาลจัดขึ้นเพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลและสร้างความสบายใจให้แก่คนในชุมชน พิธีไหว้เตาตาลจะจัดขึ้นในทุกๆ ปี
2. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ด้านการคมนาคม ตัวชุมชนมีพื้นที่ติดกับถนนสายหลักที่ออกสู่ถนนเพชรเกษม ทั้งยังเป็นเส้นทางผ่านในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเพชรบุรี อย่างแก่กระจาน นอกจากนี้ภายในชุมชนยังมีรถรับส่งไปยังจุดต่างๆของแต่ละฐาน เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว และยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างใกล้ชิด
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ชุมชนมีบริการสาธารณะ ทั้งไฟฟ้า และน้ำ ให้แก่นักท่องเที่ยว มีระบบการสื่อสารโทรคมนาคม ทั้งสัญญาณโทรศัพท์และสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงได้ นอกจากนี้ในแหล่งท่องเที่ยวยังมีห้องสุขาไว้ให้บริการ
4. ที่พัก (Accommodation) ในตัวชุมชนไม่มีที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว แต่มีเต็นท์ไว้บริการนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวต้องการความสะดวกสบายสามารถเช่าห้องพักในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงชุมชนได้
5. กิจกรรม (Activity) ชุมชนมีกิจกรรมที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เช่น การทำน้ำตาลโดนด การป็นต้นตาล การทำยาหัวโดนด การนำใบตาลมาจักกรสาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นชุมชนบ้านไร่กร่างได้อย่างชัดเจน
6. ด้านการจัดการและบริการท่องเที่ยว (Ancillary Services) ชุมชนยังมีปัญหาในด้านการบริหารจัดการในเรื่องของการกระจายรายได้ที่ยังไม่ทั่วถึงและการจัดสรรนักท่องเที่ยวที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ นอกจากนี้คนในชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องของการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

ด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการศึกษา นำมาวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งหมด 10 ข้อ ผู้ศึกษาวิจัยพบว่าเข้าเกณฑ์ทั้งหมด 8 ข้อ ดังนี้

(3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมทั้งซากปรักหักพัง

งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง รวมทั้งซากปรักหักพังตั้งแต่อดีต คนในชุมชนบ้านไร่กร่างนิยมปลูกที่อยู่อาศัยแบบเรือนไทย ที่ยังคงรักษาลักษณะพื้นฐานไว้ได้ในประการที่เป็นเรือนใต้ถุนสูง ทรงสอบ หลังคาจั่วทรงจอมแห ประดับด้วยปั้นลม มีชายคายื่นยาว ทั้งยังสร้างสรรค์แบบแผนเฉพาะตนขึ้นมาด้วย โดยนิยมทำเป็นเรือนสองห้อง ไม่ว่าจะเป็นเรือนประธานหรือเรือนบริวาร และต่อพื้นที่ด้านหน้าเรือนประธานออกไปเรียกว่า “หอหน้า” แล้วทำหลังคาจั่วเรือนประธานและหลังคาจั่วหน้าหอประชิดกันจนกลายเป็นหลังคาจั่วแฝด เรือนหลังคาจั่วแฝดนี้มีแบบแผนที่นิยมกันว่าต้องทำให้หลังคาจั่วเรือนประธานมีขนาดใหญ่กว่าหลังคาจั่วหอหน้า (สวง เทศสารี, 2551)

(4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก

งานหัตถกรรมไม้ตาลเป็นงานศิลปหัตถกรรมและเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยที่ผลิตในทุกภูมิภาค งานหัตถกรรมเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่สร้างขึ้นด้วยมือเป็นหลัก เช่น การปั้น การแกะสลัก การจักสาน ซึ่งเกิดจากฝีมือช่างเพียงคนเดียวหรือมากกว่าหนึ่งคน เนื่องจากชุมชนบ้านไร่กร่างเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับตาลโตนตึง จึงมีภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมไม้ตาล โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นในการทำ เช่น เส้นใยตาล ลำต้น ใบตาล ก้านตาล เป็นต้น โดยนำเส้นใยตาลมาจักสาน ผ่าฉีกให้เป็นเส้นบางๆแล้วนำมาขัด สาน สอด ไขว้ ขึ้นเป็นโครงรูป ทำเป็นภาชนะ หรือนำลำต้นใบตาล ก้านตาล มาผ่านวิธีการตัด ประกอบ เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน (บุญเรือง สมประจบ, 2556, น.3) ชุมชนบ้านไร่กร่างมีงานหัตถกรรมไม้ตาล ที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ คือ การนำไม้ตาลมาเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการทำเครื่องมือเครื่องใช้ของบ้านช่างเกี่ยวจิว ที่มีฝีมือเชิงช่างเกี่ยวกับงานไม้ที่สวยงาม ได้ทำการย่อส่วนเกี่ยวจิวจากเล่มใหญ่มาเป็นเกี่ยวขนาดเล็กเพื่อเป็นของประดับบ้าน และสื่อถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนในอดีต (อพท. DASTA, 2552: ออนไลน์)

(5) ศาสนา รวมถึงพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา

คนในชุมชนบ้านไร่กร่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำตาลโตนตึง จึงทำให้เกิดพิธีไหว้เตาตาลขึ้น พิธีไหว้เตาตาลเป็นพิธีกรรมตามความเชื่อของคนในชุมชน เกิดจากความเชื่อที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ความสำคัญของพิธีไหว้เตาตาลจัดขึ้นเพื่อความสบายใจ และเพื่อความเป็นสิริมงคลของคนในชุมชนตามความเชื่อ

(6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ

ดนตรีการแสดงในชุมชนบ้านไร่กร่าง คือ เซ็งกระบอก เป็นการแสดงที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นของคนในชุมชน มีลักษณะเป็นการรำเซ็ง รำให้เข้าจังหวะกับเสียงดนตรี โดยไม่คำนึงถึงความสวยงาม การแต่งการไม่มีความเฉพาะเจาะจง ในส่วนของอุปกรณ์การแสดงใช้เป็นกระบอกที่ทำจากไม้ไผ่ เป็นภาชนะที่ใช้สำหรับใส่น้ำตาล เป็นการบ่งบอกถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบจังหวะได้แก่ กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ แคน ซ้องโหม่ง แต่เดิมเซ็งกระบอกเป็นกิจกรรมนันทนาการมีขึ้นเพื่อเป็นกิจกรรมผ่อนคลายหลังจากการทำน้ำตาล เพิ่มสีสันและความสนุกสนานให้กับคนในชุมชน แต่ใน

ปัจจุบัน ซึ่งกระบอกเป็นเพียงการแสดงที่ใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยวเท่านั้น ถือเป็นภาพถ่ายวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว

(7) ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าอำเภอบ้านลาด มีสำเนียงและภาษาพื้นถิ่นเป็นของตนเองโดยเฉพาะพื้นที่ตำบลหนองกะปูล ตำบลห้วยลึก ตำบลบ้านทาน ตำบลไร่สะท้อน ที่ยังคงใช้ภาษาพื้นถิ่นสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ซึ่งแต่ละพื้นที่ยังคงมีสำเนียงแตกต่างกันออกไป ชุมชนบ้านไร่กว้างตั้งอยู่ในตำบลไร่สะท้อน จึงทำให้เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีภาษาถิ่นและสำเนียงต่างจากพื้นที่อื่นๆ ในอำเภอบ้านลาด ภาษาถิ่นมีองค์ประกอบ 5 ประการได้แก่ (ยุพา กสิรักษ์, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

- 1) คำ คือ คำศัพท์ที่ใช้สื่อสาร ซึ่งจะมีคำร่วมกับภาษากลาง และมีคำเฉพาะถิ่น
- 2) สำเนียง คือ เสียงที่เปล่งออกมา ประกอบด้วยเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ ภาษาถิ่นจะมีเสียงสระและเสียงพยัญชนะทั้งที่ร่วมกับภาษากลางและแตกต่างจากภาษากลาง แต่เสียงวรรณยุกต์อาจมีมากกว่าหรือน้อยกว่าภาษากลาง และความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์นี้เองที่ทำให้เกิดเสียงเหนือ การถ่ายทอดสำเนียงบางสำเนียงจึงไม่สามารถเขียนออกมาเป็นตัวอักษรได้ ต้องฟังจากปากผู้พูด จึงจะสัมผัสได้ถึงความแตกต่างของสำเนียงเหนือ
- 3) สำนวน คือ วิธีแสดงถ้อยคำเป็นความหมายพิเศษ เช่น ชี้อาก(เกียจคร้าน) เดี่ยวคงได้ดอก(ไม่มีโอกาสได้)
- 4) กระสวนข้อความ คือ วิธีเรียงถ้อยคำเข้าวลีหรือประโยค เช่น ใช้คำปฏิเสธไว้หลังคำกริยา และเปลี่ยนเสียงคำกริยานั้นเป็นเสียงตรี เช่น ไม่ไป เปลี่ยนเป็น ไปไม่ ไม่กิน เปลี่ยนเป็น กินไม่
- 5) วรรณกรรมพื้นบ้าน คือ ตำนาน เรื่องเล่า บทกวี คำพังเพย ภาษิต และปริศนาคำทาย

(8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

ตาลโตนดเป็นพืชเศรษฐกิจมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตการเกษตรของคนในชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำตาลโตนดที่ยังคงความดั้งเดิมเอาไว้คือการใช้เตาตาลโบราณและกระบอกกรองน้ำตาลที่ทำจากไม้ไผ่ โดยชาวบ้านจะขึ้นไปบนต้นตาลด้วยการปีนไต่ขึ้นไปโดยเหยียบตาแ่งลำไม้ไผ่ที่พาดผูกติดกับต้นตาล ซึ่งลำไม้ไผ่สำหรับขึ้นลงต้นตาลเรียกว่า “พะอง” (สุนี คำนวนศิลป์, 2562, น.59) เมื่อขึ้นถึงยอดตาล จึงใช้มีดปาดส่วนของปลีตาลและนำกระบอกตาลมารองไว้ หลังจากได้น้ำตาลมาแล้วนำมาแปรรูปได้หลากหลายประเภทตามวิธีการทำที่ต่างกันออกไป เช่น หากนำน้ำตาลใส่ไปต้มจะได้น้ำตาลสดที่เป็นเครื่องดื่ม ชาวบ้านเรียกกันว่าน้ำตาลอ่อน มีรสชาติน้ำหวานนิยมนำมาใส่น้ำแข็งดื่ม ถ้านำน้ำตาลใส่มาเคี่ยวจนน้ำตาลงวดได้ที่และกวนจนแห้งจะได้น้ำตาลชั้นหรือน้ำตาลโตนด มีสีเหลืองนวลหรือสีน้ำตาลอ่อนขึ้นอยู่กับสีน้ำตาลใส่ที่รองได้และการกวน มีความหวานหอมใช้สำหรับทำขนมและอาหารต่างๆ แต่ถ้านำน้ำตาลใส่มาแช่หมักกับไม้มะเกลือจะได้กระแช่หรือบางที่เรียกว่าน้ำตาลเมา มีรสหวานน้อยกินแล้วทำให้เกิดอาการมึนเมา นอกจากนี้คนในชุมชนยังนิยมนำผลของตาลโตนดมาประกอบอาหารจนเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น แกงหัวโตนด ยำหัวโตนด ลูกตาลลอยแก้ว เป็นต้น

(9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ

ชุมชนบ้านไร่กว้างมีประเพณีที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นเรียกว่า “ประเพณีทำบุญทำยกรานต์” จัดขึ้นในวันที่ 15 เมษายน ของทุกปีที่ศาลากลางหมู่บ้าน เป็นการทำบุญในวันสุดท้ายของเทศกาลสงกรานต์ และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมให้ลูกหลานมารดน้ำขอพร นอกจากนี้ยังมีประเพณีวัวลาน ที่เป็นการละเล่นพื้นเมืองของชาวเพชรบุรี มีวิวัฒนาการมาจากการใช้วัวมัดข้าวโดยลานมัดข้าวมีลักษณะเป็นวงกลมการมัดในแต่ละครั้งต้องใช้วัวหลายตัวมาผูกเรียงกับเสาที่อยู่กลางลานแล้วไล่ให้วัวเดินเป็นวงกลมย่ำไปบนฟ่อนข้าวรอบๆลาน (สุขสมาน ยอดแก้ว, 2525, น.261) เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงการเล่นวัวลานจึงปรับเปลี่ยนบทบาทจากภาคเกษตรกรรมมาสู่ภาคความบันเทิงอย่างเต็มตัว

(10) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

ชุมชนบ้านไร่กว้างมีการทำเตาเคียวตาลแบบดั้งเดิม โดยลักษณะที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น คือ การขุดหลุมที่พื้นดินและนำดินเหนียวผสมแกลบมาปั้นเตาให้มีลักษณะเป็นเตาหาง บริเวณเตามีช่องบรรจุกระทะ 2-3 ลูกต่อ 1 เตาด้านหน้าสุดมีช่องสำหรับใส่ฟืนเพื่อเป็นเชื้อเพลิงในการเคียวตาล ถัดมาจึงมีช่องสำหรับวางกระทะและมีปล่องระบายควันไฟอยู่ด้านหลังสุดของเตาเคียวตาล

ด้านปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในชุมชนบ้านไร่กว้าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยสามารถระบุถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไข ดังต่อไปนี้

- ด้านทรัพยากรบุคคล

ชุมชนบ้านไร่กว้างได้รับการคัดเลือกจากโครงการ OTOP นวัตกรรม ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ส่วนตัวของคนในชุมชน โดยโครงการมีการจัดอบรม เพื่อเพิ่มทักษะความรู้ให้แก่คนในชุมชนในด้านต่างๆ เช่นด้านการบริหารจัดการ ด้านการสื่อความหมาย ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น แต่เจ้าของพื้นที่นั้นและคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าอบรม เป็นผลให้คนในชุมชนขาดทักษะสำคัญที่จะนำมาใช้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนยังขาดบุคคลที่มีความสามารถในการทำตลาดโดนด ซึ่งในอนาคตอาจทำให้อัตราชีวิตเหล่านี้ค่อยๆหายไป

แนวทางการแก้ไขปัญหา ควรหาวิธีที่ทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ ในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นว่าการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้ กระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กิตติยา พุกษาภิจร; ดร. บุญสม เกษประดิษฐ์, 2561, น.256) ที่กล่าวว่า การปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชน ให้เกิดการรักและพร้อมอนุรักษ์วัฒนธรรมของ ชุมชนที่สามารถสร้างเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และเป็นแนวทางในการสร้างอาชีพ และรายได้ให้ เกิดขึ้นของคนในชุมชน เห็นความสำคัญของวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ของ มีความภูมิใจในตนเอง และ ร่วมใจกันที่จะพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

- ด้านการบริหารจัดการ

ปัญหาที่พบคือ การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง เนื่องจากการจัดสรรนักท่องเที่ยวไม่ครอบคลุมทุกฐาน เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน มีการเข้าร่วมกิจกรรมแค่บางฐาน ทำให้ฐานที่นักท่องเที่ยวเข้าไม่ถึงขาดรายได้ และปัญหาด้านการรองรับนักท่องเที่ยวไม่มีความเข้มงวด โดยปกติในฤดูฝนจะมีการปิดรับนักท่องเที่ยว แต่เมื่อมีนักท่องเที่ยวติดต่อเข้ามาคนในชุมชนยังเปิดรับนักท่องเที่ยวอยู่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสาธารณูปโภคที่ยังไม่ได้มาตรฐาน เช่น ห้องสุขาที่ยังไม่

สามารถรองรับผู้พิการได้ และยังมีพื้นที่แคบ ไม่สะดวกสบายต่อการใช้งาน เป็นต้น ปัญหาด้านการจัดการขยะ ยังไม่มีการคัดแยกประเภทของขยะที่เหมาะสม รวมถึงการรักษาความสะอาดภายในชุมชนยังไม่ดีพอ ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในชุมชน

แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรมีการวางแผนในการจัดสรรนักท่องเที่ยวโดยแบ่งเป็น 2 กรณี

กรณีที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มคณะ ต้องจ่ายค่าเข้าสถานที่และค่าเข้าร่วมกิจกรรมแบบเหมารวมเข้าส่วนกลาง เพื่อนำเงินค่าเข้าไปพัฒนาชุมชน และนำเงินค่าเข้าร่วมกิจกรรมไปกระจายรายได้ให้ครบทุกฐาน

กรณีที่ 2 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเอง หากไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ให้จ่ายเพียงแค่ว่าค่าเข้าสถานที่เข้าส่วนกลาง เพื่อนำเงินไปพัฒนาชุมชน

จากแนวทางการแก้ไขของทั้ง 2 กรณี มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กนกพร อิมพลี, 2559, น.17) ที่กล่าวว่า ฝึกให้ชาวบ้านเกิดความคุ้นเคยกับรูปแบบการท่องเที่ยว การสร้างแบบแผน สร้างกฎกติกา ระเบียบค่าเข้าชม สร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว และการกำหนดทิศทางหรือกรอบการทำงานที่ชัดเจนในการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อมีการจัดการรายได้ที่ดี ชุมชนสามารถนำรายได้จากส่วนกลางไปพัฒนาสาธารณูปโภค เพื่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำเงินไปใช้ด้านการจัดการขยะ เช่น จัดทำถังขยะแยกประเภท ป้ายณรงค์ให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวแยกขยะอย่างถูกวิธี เป็นต้น

- ด้านการสื่อความหมาย

คนในชุมชนขาดทักษะด้านการสื่อความหมายที่ดี ยังไม่มีความกล้าแสดงออก ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เข้าใจในสิ่งที่คนในชุมชนต้องการสื่อ ในฐานะกิจกรรมไม่มีการบ่งบอกชื่อกิจกรรมอย่างชัดเจน และกิจกรรมในแต่ละฐานยังไม่มี การแสดงจุดเด่นของตัวเอง และยังขาดบุคคลที่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศ

แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรมีการวางแผนลำดับการบรรยาย เน้นบรรยายเกี่ยวกับสาระสำคัญเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวภัทร ศรีจงแสง; เขมจิรา หนองเป็ด, 2562, น.92-93) ที่กล่าวว่า ควรมีการฝึกอบรมทักษะมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและยุวมัคคุเทศก์ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลทางการท่องเที่ยวของชุมชนและสื่อความหมาย อุตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างน่าสนใจ ส่วนในด้านความชัดเจนของชื่อกิจกรรม ควรมีชื่อหรือสัญลักษณ์ของกิจกรรมที่ชัดเจน และตั้งจุดเด่นของแต่ละฐานออกมา โดยการสร้างเรื่องราวให้กับภูมิทัศน์ของฐานกิจกรรม เช่น ในฐานของทุ่งนาป่าตาล มีการตั้งโรงเคียวน้ำตาลมาเป็นจุดเด่นโดยวิธีการเล่าเรื่องราวให้นักท่องเที่ยวได้ฟัง ส่วนในฐานกิจกรรมลุ่มหลงในดวงตาล ได้ตั้งจุดเด่นของดวงตาลมาสร้างเรื่องราวให้น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ของฐาน เป็นต้น

- ด้านภูมิทัศน์

การออกแบบสิ่งก่อสร้างยังไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เช่น รูปแบบและตำแหน่งของป้ายบอกทางยังไม่เข้ากับสภาพแวดล้อมโดยรอบ รูปและข้อมูลบนป้ายสื่อความหมายยังไม่มีความสัมพันธ์กัน และห้องสุขายังไม่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในฐานกิจกรรม นอกจากนี้การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวยังไม่เหมาะสมและขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

แนวทางการแก้ไขปัญหา ปรับภูมิทัศน์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เช่น ทาสีห้องสุขาให้มีความกลมกลืนกับป่าตาล ปรับปรุงป้ายบอกทางให้อยู่ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน และใช้วัสดุที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมโดยรอบ สำหรับด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ควรมีการจัดการพื้นที่ให้สะอาดเรียบร้อยให้เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประกอบศิริ ภักดีพินิจ, 2553, น.82) ที่กล่าวว่า ด้านวัสดุหรือรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเครื่องมือในการสื่อความหมายควรใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น มีความคงทนแข็งแรงและแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และกลมกลืนกับธรรมชาติ

รายการอ้างอิง

- กนกพร ฉิมพลี. (2559). แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัย, 10(1), 17.
- กิตติยา พุกชากิจ; บุณสม เกษประดิษฐ์. (2561). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ต.จันทเขลม อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 10(1), 256.
- ไทยตำบลดอทคอม. (2558). ข้อมูลตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด เพชรบุรี. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.thaitambon.com/tambon/760614>
- ธนาวุฒิ ศุภางคะรัตน์. (2563). ชุมชนบ้านไร่กว้าง จ.เพชรบุรี. I NEED SLOW LIFE. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2563, จาก <http://ineedslowlife.club/community-story/ชุมชนบ้านไร่กว้าง-จ-เพชร/>
- บุญเรือง สมประจบ. (2556). ทักษะกรรมไม้ตาลภาคกลาง : การศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการผลิต และการพัฒนาเชิงพาณิชย์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. สืบค้นจาก www.sar.mutt.ac.th
- ประกอบศิริ ภัคตีพินิจ. (2553). ศักยภาพการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวชุมชน: ชุมชนบ้านร่องไฮ จังหวัดพะเยา. พะเยา: สาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา.
- มาศศุภา นิมบุญจาซ. (2558). การศึกษาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขาสันหนอกวัว (อุทยานแห่งชาติเขาแหลม). เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุพา กลีร์ภัก. (ม.ป.ป.). องค์ความรู้โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนอำเภอบ้านลาด. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2563, จาก www.m-culture.go.th/กระทรวงวัฒนธรรม
- ศุสิทธิ์ บุญบงการ. (2553). เกร็ดความรู้ ข้าว. มูลนิธิชัยพัฒนา. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/tips.html>
- สวาง เทศสารี. (2551). อดีตช่างปลูกเรือนไทยชาวบ้านโพธิ์กู่ ตำบลท่าช้าง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์ 30 มีนาคม 2551.
- สุภภัทร ศรีจงแสง; เขมจิรา ทนองเปิด. (2562). การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10(พิเศษ)
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). สำนักงานพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นด้านการท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2563, จาก <http://nscr.nesdb.go.th/ดาวน์โหลดแผนแม่บท/>
- สุนี คำนวนศิลป์. (2562). ภูมิรู้และวัฒนธรรมการทำตาลโตนดของคนเพชรบุรีที่สะท้อนผ่านภาษา. วารสารภาษาและวัฒนธรรมปีที่ 38 ฉบับที่ 1. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(รายงานผลการวิจัย). พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.